

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.
INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XII

BELGRADE 1981

<http://www.balkaninstitut.com>

КРИТИКЕ, ПРИКАЗИ, ИЗВЕШТАЈИ

Ariton Vraciu, LIMBA DACO-GETILOR, Timișoara 1980, 218 стр.

Познато је да су јубилеји и прославе и поводи да се појаве дела која би тешко могла да дођу до изражаја у другачијим условима. Ово дело је такве врсте, а појавило се поводом прославе 2050-годишњице стварања прве Дачке централизоване и независне државе под Буребистом, савремеником Цезара, који се у борби измешћу овога и Помпеја ставио на Помпејеву страну, водећи рачуна о опасности која му је претила оа југа од Римске Империје. После симпозијума који је одржан у Букурешту почетком августа 1980. године, у присуству румунских и страних историчара као и посленика оа разних подручја хуманистичких наука заинтересованих за овај период и ово подручје, објављен је један број радова, док други — читани и дискутовани на овом скупу — тек треба да буду публиковани.

Зауостављајући се, међутим, на књизи професора Аритона Врачуа коју на овом месту приказујемо, морамо рећи да се само привидно налазимо на једном пригодном издању, јер је писац овог тома, иначе познати румунски индоевропеиста са универзитета у Јашију и аутор бројних радова публикованих широм Европе, успео да нам, на мало страница, пружи синтезу коју бисмо морали да тражимо у бројним публикацијама, често противуречним, синтезу која се може оачинити на основу свих научних достигнућа до којих је до данас дошла тракологија као грана индоевропеистике.

Књига почиње краћим *Предговором* (стр. 5—8), у коме аутор дословно каже, пошто је претходно одао признање свим страним и румунским лингвистима који су својим радовима допринели улажењу у језик Дако-Гета,

да је имао следеће циљеве (стр. 6): 1) да критички испита основна истраживања која су до данас била посвећена језику Дако-Гета, као и његовом односу према латинском језику у процесу формирања румунског језика; 2) да на основу лингвистичког материјала издвоји посебне прте дачко-трачког говора како би им отом одредио место у оквиру индоевропске језичке породице; 3) да би, напослетку, разграничио прелатински фонд из структуре румунског језика. Као што се запажа, аутор је оваквим поступком уједно задужио индоевропску дијалектологију.

Напоменимо да је књига саздана на богатој научној документацији, о чему сведочи *Листа скраћеница* (стр. 9—13), као и обимна *Библиографија* (стр. 184—210), са 590 библиографских јединица, које дозвољавају читаоцу, чак и ако не прихвата нека ауторова тврђења, да се обавести о достигнућима до којих је до данас дошла тракологија и, у ширем смислу, индоевропеистика, имајући у виду да је А. Врачу користио материјал који пружају многи језици, као илирски, фригијски, стари македонски, језик Пелазга, грчки, јерменски, балто-словенски, индо-ирански, тохарски, хетитски, келтски и германски. Опсежна библиографија је уједно и разлог што је аутор свео фусноге на минимум.

Интегрални део књиге, иначе, састоји се од четири поглавља.

У првом од њих, под насловом *Савремено стање истраживања. Персијски* (стр. 14—55), дат је укратко историјат досадашњих резултата до којих се дошло на овом пољу, али је у првом реду реч о најновијим достигнућима, нарочито открићима која су изменила неке ставове последњих де-

пенија. Много страница посвећено је фонетским променама, али и топономастици, која у много случајева може да пружи прилично верну слику једног ранијег лингвистичког супстрата. Разуме се да један део овог поглавља представља дискусију с другим прегоцима на истом или суседном подручју или, понекад, допуну њиховог мишљења.

Са чисто лингвистичког гледишта много је интересантије друго поглавље — *Општи карактеристике дачко-гетајског језика* (стр. 56 — 75), у коме се указује на то да језик којим су говорила дачко-гетајска племена представља посебну групу индоевропског стабла, служећи као прелаз између осталих језика овог стабла који су се говорили на југу, западу и истоку. Аутор истовремено заступа и чињеницу да је највећи део старијих познатих народа Балкана индоевропског порекла, као и да Дачане и Гете треба видети као староседеоце на Карпатима, а никако као дошљаке, и то на неколико миленија пре наше ере. Потом, на основу фонетских промена које су наступиле у сачуваном дачко-гетајским топонимима, као и њихових реконструисаних индоевропских паралела, аутор указује на неке особености поменутог језика. Међутим, остаје још увек неразјашњено, и поред бројних доказа за или против, да ли су дачко-гетајски и трачки представљали два различита језика или дијалекте једног истог језика. Запажа се да овај проблем остаје без решења, мада су се поменути говори чули све до VI века, па евентуално и касније, тј. да су их на овим просторима затегли и Словени и Бугари.

Треће поглавље — *Положај дачко-гетајског језика у индоевропским оквирима* (стр. 76 — 99), је продужетак излагања

започетог у претходном поглављу. Износи се разна мишљења о овом питању на основу лингвистичких, историјских и археолошких открића, аутор још једном наглашава да су индоевропска племена насељавала ове просторе још у старијем неолиту, као и да је половином трећег миленија пре наше ере дошло до значајних померања индоевропских племена на Балкану, када су Лувијци и Хетити населили Малу Азију, што је довело до нове језичке стварности на овим просторима.

Четврто, најобимније поглавље — *Аутохтони елементи румунског језика и кријерији за њихово одређивање* (стр. 100 — 171), доноси широку слику овог проблема, уједно указујући на знатан лексички фонд који се очувао у румунском из дачко-гетајског, много више него што је то случај са речничким фондом који су из супстрата багитинили романски језици западне Европе.

Књига има и два *Додајка*. У првом је дат преглед властитих дачко-гетајских имена (стр. 176 — 178), док други, чији је наслов *Да ли је било изнaјно иаисмо у йреримској Дакији?* (стр. 179 — 183), поставља један веома озбиљан проблем који ускоро може бити решен, и поред тога што се зна да су многи старији народи писање сматрали срамотом.

Три резимеа, на француском, немачком и руском језику, омогућавају широком кругу заинтересованих да се упознају са садржином ове књиге.

У сваком случају, она представља не само леп прилог питању проучавања древних балканских језика, већ и прилог индоевропеистици, односно њеним најстаријим епохама.

Момчило Д. Савић

G. Ivănescu, ISTORIA LIMBII ROMĂNE, Iași 1980, XVI + 766 стр.

И поред тога што постоји више историја румунског језика, како на румунском тако и на другим језицима, ово дело угледног румунског лингвисте Георгеа Иванескуа треба посебно представити и поздравити. С једне стране, оно је настало на најплодотворнијим традицијама до којих је дошла лингвистичка школа у Јапхију, док, с друге стране (како се каже у *Предговору*), представља настојање да се помире сва-

тања три главна румунска лингвистичка центра, тј. јапшког, букурешког и клушског. Међутим, оно је производ научника који је више деценија радио на њему истовремено се бавећи веома успешно и проблемима опште лингвистике, пре свега индоевропеистике. И, разуме се, таква интересовања су морала да оставе упечаток и на гледишта изложена у овом делу које представља крупан допринос не само румунистици и општој лингви-